ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ CARL OTTO LENZ της 7ης Μαρτίου 1990 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Α — Πραγματικά περιστατικά

1. Το Cour du travail της Λιέγης υπέβαλε στο Δικαστήριο το ερώτημα αν, σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 4, του κανονισμού ΕΟΚ 1408/71 [1], ο διακινούμενος εργαζόμενος που βρίσκεται σε ανεργία, ο οποίος διέκοψε τη διαμονή του στο Βέλγιο επί διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, ανακτά τα δικαιώματά του επί των παροχών της χώρας αυτής υπό τη μόνη προϋπόθεση να έχει απασχοληθεί εκεί προηγουμένως επί τρεις μήνες τουλάχιστον, ή αν πρέπει, επιπλέον, να συμπληρώσει εκ νέου τον χρόνο αναμονής που προβλέπεται στο βελγικό δίκαιο, εν προκειμένω 300 ημέρες εργασίας ή εξομοιούμενες προς αυτές ημέρες κατά τη διάρκεια της δεκαοκτάμηνης περιόδου αναφοράς [2].

2. Το εφεσείον Office national de l'emploi (στο εξής: Onem) υποστηρίζει τη δεύτερη άποψη· η Επιτροπή υποστήριξε κατά την έγγραφη διαδικασία την πρώτη άποψη, ενώ ο εφεσίβλητος και αρχικός αιτών θεωρεί ότι αναβιώνει το δικαίωμά του, εφόσον διέκοψε την ασφαλιστική του κάλυψη επί διάστημα ανώτερο των τριών μηνών, κατώτερο όμως των τριών ετών. Προς την άποψη αυτή συντάχθηκε και η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

3. Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά καθώς και το νομικό πλαίσιο της διαφοράς. Τα πραγματικά περιστατικά δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για την αιτιολόγηση της προτεινόμενης λύσης.

Β — Νομική εκτίμηση

4. Η αρχική άποψη της Επιτροπής πρέπει μάλλον να απορριφθεί. Λαμβάνει μεν υπόψη της το γράμμα του άρθρου 69, παράγραφος 4, στο οποίο γίνεται λόγος για ανάκτηση του δικαιώματος επί των παροχών, δεν περιορίζει όμως καθόλου αυτή την ανάκτηση, έτσι ώστε η ασφαλιστική κάλυψη διακινουμένου εργαζομένου να μπορεί να αναβιώσει κατά τη βελγική νομοθεσία ακόμη και μετά από δέκα ή είκοσι έτη, εφόσον αυτός απασχολήθηκε επί τρίμηνο μόνο μετά την επιστροφή του, ενώ σε όλα τα λοιπά κράτη μέλη ο εν λόγω εργαζόμενος θα έπρεπε, μετά την απώλεια του δικαιώματός του κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 69, να πληροί τις προϋποθέσεις ανακτήσεως του δικαιώματος επί του επιδόματος ανεργίας. Η ερμηνεία αυτή θα συνεπαγόταν επιβολή κυρώσεως στο Βέλγιο για τη γενναιόδωρη νομοθεσία του, δυνάμει εξαιρετικής μάλιστα διατάξεως, που απέβλεψε ειδικά στη βελγική νομοθεσία και θα οδηγούσε, κατά την ερμηνεία αυτή, σε αποτέλεσμα αντίθετο από το επιδιωκόμενο.

5. Το άρθρο 69, παράγραφος 4, δεν μπορεί να αποβλέπει σε ένα τόσο παράλογο αποτέλεσμα.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

1 — Όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2000/83 (ΕΕ L 230, σ. 39).

2 — Άρθρα 118 έως 122 του βασιλικού διατάγματος της 20ής Δεκεμβρίου 1963 περί απασχολήσεως και ανεργίας.

6. Ούτε η άποψη του Onem με βρίσκει σύμφωνο. Η άποψη αυτή αντιφάσκει καταρχάς προς το γράμμα της επίμαχης διάταξης. Στη διάταξη αυτή γίνεται λόγος για «αναβίωση» ** και όχι για «ανάκτηση». Κατά την ερμηνεία του Onem πρέπει όμως να πληρούνται οι προϋποθέσεις ανακτήσεως του δικαιώματος, τουλάχιστον η τρίμηνη απασχόληση. Αν αυτή ήταν η βούληση του κοινοτικού νομοθέτη, δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η χρήση της λέξεως «αναβίωση» αντί της λέξεως «ανάκτηση».

7. Μια τέτοια ερμηνεία θα αντέφασκε επιπλέον προς τον σκοπό του άρθρου 69. Η διάταξη αυτή αποβλέπει στη χορήγηση ευεργετήματος προς τον διακινούμενο εργαζόμενο που επιστρέφει εντός της τρίμηνης προθεσμίας του άρθρου 69, παράγραφος 2, δηλαδή στη διατήρηση των δικαιωμάτων του, μολονότι δεν βρίσκεται στη διάθεση των υπηρεσιών απασχολήσεως του αρμόδιου κράτους.

8. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου[3] ο εργαζόμενος χάνει μεν το δικαίωμα επί των παροχών, αν δεν επιστρέψει προ της παρόδου τριμήνου, αυτό δεν σημαίνει όμως ότι τίθεται έτσι σε μειονεκτικότερη θέση απ' ό,τι αν δεν είχε τύχει του ευεργετήματος του άρθρου 69, παράγραφος 2. Μια τέτοια ερμηνεία θα αντέβαινε προς τον σκοπό του κανονισμού 1408/71, που αποβλέπει όχι στη δυσχέρανση, αλλά στη διευκόλυνση των μετακινήσεων εντός της Κοινότητας και στην αποτροπή συναφών δυσμενών συνεπειών για τους διακινούμενους εργαζομένους.

9. Μόνον η ερμηνεία που υποστήριξε ο διάδικος Di Conti, καταρχήν μόνος του, και κατά την προφορική διαδικασία υποστηριζόμενος και από την Επιτροπή, ανταποκρίνεται στο γράμμα και στο πνεύμα του κανονισμού. Κατά την ερμηνεία αυτή το δικαίωμα του διακινούμενου εργαζομένου επί του επιδόματος ανεργίας αναβιώνει, αν αυτός επιστρέψει στο Βέλγιο ύστερα από τρεις μήνες, πριν όμως από την πάροδο τριών ετών[4] και αφού απασχοληθεί εκεί επί τρίμηνο. Η ερμηνεία αυτή λαμβάνει υπόψη της το γράμμα του άρθρου 69, παράγραφος 4. Κατά την άποψη αυτή αναβιώνει το δικαίωμά του, όπως προβλέπει η εν λόγω διάταξη.

10. Η εφαρμογή της γενναιόδωρης βελγικής νομοθεσίας[5] δυσχεραίνεται περαιτέρω από το ότι δεν απαιτείται μόνο η τήρηση της τριετούς προθεσμίας του βελγικού δικαίου, αλλά και η τρίμηνη απασχόληση κατά το άρθρο 69, παράγραφος 4.

11. Το μειονέκτημα αυτό έχει ως σκοπό — όπως μας εξηγήθηκε — να αντισταθμίσει το πλεονέκτημα που μπορεί να αντλήσει ο άνεργος διακινούμενος εργαζόμενος από τη διατήρηση των δικαιωμάτων του επί τρίμηνο, χωρίς να βρίσκεται στη διάθεση της αγοράς εργασίας του αρμόδιου κράτους. Η σκέψη αυτή — όπως εξηγήθηκε στο Δικαστήριο — υπήρξε καθοριστική κατά τη θέσπιση της παραγράφου 4 του άρθρου 69. Η εν λόγω ερμηνεία ανταποκρίνεται, επομένως, στο ιστορικό της θεσπίσεως της διατάξεως.

12. Η ερμηνεία αυτή συμβιβάζεται, τέλος, προς την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Testa, κατά την οποία το άρθρο 69 εισάγει αυτόνομη παρέκκλιση από τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου.

** Σημείωση του μεταφραστή: έτσι το γερμανικό κείμενο.

3 — Απόφαση της 19ης Ιουνίου 1980, Testa (41/79, 121/79 και 796/79, Slg. 1980, σ. 1979).

4 — Βλέπε άρθρο 123, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 20ής Δεκεμβρίου 1963, όπως τροποποιήθηκε από το βασιλικό διάταγμα της 12ης Απριλίου 1983.

5 — Βλέπε έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σ. I-1833.

13. Στην απόφαση αυτή δεν αναφέρεται διόλου ότι το άρθρο 69 περιέχει αυτόνομη ρύθμιση ως προς τις ουσιαστικές προϋποθέσεις κτήσεως του δικαιώματος, επειδή το κοινοτικό δίκαιο δεν αναφέρεται καταρχήν στο ζήτημα αυτό. Δεν μπορεί επομένως να γίνει δεκτό ότι η παράγραφος 4 του άρθρου 69 περιέχει συναφώς εξαντλητική ρύθμιση του ζητήματος για το Βέλγιο.

Γ — Συμπέρασμα

14. Κατόπιν των προεκτεθέντων προτείνω να δοθεί η εξής απάντηση στο ερώτημα του Cour du travail της Λιέγης:

« Το άρθρο 69, παράγραφος 4, του κανονισμού 1408/71 περιέχει ειδική ρύθμιση ενόψει του άρθρου 123 του βασιλικού διατάγματος της 20ής Δεκεμβρίου 1963. Σε περιπτώσεις όπως η παρούσα εξαρτά την αναβίωση δικαιωμάτων επί επιδομάτων ανεργίας που απωλέσθηκαν λόγω καθυστερημένης επιστροφής από άλλο κράτος μέλος κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, μόνο από την απασχόληση του ενδιαφερομένου επί τρεις τουλάχιστον μήνες. »